УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

XIV Міжнародної науково-практичної конференції
«ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТА: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ», присвяченої пам'яті академіка ДМИТРА ТХОРЖЕВСЬКОГО»
28 лютого 2025 року

XI Міжнародної науково-практичної конференції
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГРАФІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ:ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ»,
присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН України ВІКТОРА СИДОРЕНКА
1 березня 2025 року

КИЇВ 2025

УДК 377.09(082)

Затверджено рішенням Вченої ради факультету технологій та дизайну Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 7 від 31 березня 2025 р.)

За загальною редакцією – Дмитра Кільдерова, Валентини Харламенко

Редакційна колегія: Тетяна Чернова, кандидат педагогічних наук, доцент; **Тарас Олефіренко,** кандидат педагогічних наук, професор; **Валентина Лозовецька**, доктор педагогічних наук, професор; **Юрій Павлов**, доктор педагогічних наук, професор; **Юлія Колісник-Гуменюк**, доктор педагогічних наук, доцент; **Лідія Сліпчишин**, доктор педагогічних наук, професор; **Микола Коломієць,** кандидат педагогічних наук, доцент; **Тетяна Якимович**, кандидат педагогічних наук, доцент.

Технічні редактори: Олена Козієнко, Микола Коломієць.

Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Дмитра Тхоржевського «Технологічна освіта: сучасні реалії та перспективи розвитку» 28 лютого 2025 року). XI Міжнародної наукової-практичної конференції «Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку», присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН України Віктора Сидоренка (1 березня 2025 року) / за заг. ред. Д. Кільдерова, В. Харламенко. Київ, 2025. 784 с.

До збірника увійшли тези доповідей XIV Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Дмитра Тхоржевського «Технологічна освіта: сучасні реалії та перспективи розвитку» (28 лютого 2025 року). XI Міжнародної наукової-практичної конференції «Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку», присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН України Віктора Сидоренка (1 березня 2025 року).

Розраховано на здобувачів освіти, педагогічних працівників закладів загальної середньої, професійно-технічної, вищої, післядипломної освіти, співробітників наукових установ та закладів.

©Факультет технологій та дизайну, 2025
©УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025
©Автори тез, 2025

3. Петрова О.В. Проектна діяльність як метод профорієнтації школярів: підручник. Харків: Наука, 2021. 220 с.

4. Коваленко В.С. Співпраця шкіл та підприємств у контексті профорієнтації: методичні рекомендації. Дніпро: Видавничий дім «Освіта», 2019. 150 с.

5. Смирнов А.П. Робототехніка та 3D-друк у шкільній освіті: збірник наукових статей. Одеса: Технопарк, 2023. 190 с.

6. Лисенко Т.Г. Віртуальні лабораторії як інноваційний інструмент навчання: матеріали міжнародної конференції. Полтава: Університетська книга, 2018. С. 87–96.

ФОТОГРАФІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО БАЧЕННЯ У МАЙБУТНІХ ГРАФІКІВ

Катерина Шалварова

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Київ, Україна

Анотація: *Розглядається використання технічних засобів фотографії в якості простого і дієвого інструмента успішного розвитку і формування художнього бачення у майбутніх художників-графіків на початкових етапах навчання. Усвідомлення ними психоемоційних та образних характеристик різноманітних матеріальних форм навколишнього в процесі виконання серії фотографічних вправ.*

Ключові слова*: професійне художнє бачення, сприймання, психоемоційні характеристики форми, фотографія.*

Підготовка майбутніх художників до професійної діяльності, формування їх фахових компетентностей відбуваються в процесі опанування ними образотворчою грамотою, своєрідною та специфічною мовою мистецтва на різних фахових дисциплінах та під час виконання найрізноманітніших завдань по відображенню художніми засобами форм і простору на двовимірній

площині та в об'ємі, змальовуванні явищ природи, передаванні людських почуттів та створенню виразних художніх образів.

Оволодіння художньою майстерністю вимагає наполегливої праці, навчання і постійного розвитку, складного поєднання мисленнєвої та практичної діяльності. Саме в процесі такого поєднання у майбутніх художників формується специфічне художнє сприйняття, своєрідне і особливе бачення, що дозволяє гостріше сприймати навколишній світ, наповнюючи творчість сенсами, глибокими почуттями і яскравими емоціями.

Кожній людині властиві індивідуальні особливості сприйняття явищ. У одних це може проявлятися в уважності до найдрібніших деталей, акуратності і точності їх відтворення, у інших в рівні узагальненості та спрощенні форм, у когось в незвичайних колористичних відчуттях, або певному емоційному забарвленні об'єктів і подій. У поєднанні з розвинутим специфічним художнім баченням ці особливості надають можливість кожному художнику знаходити свій унікальний індивідуальний стиль, створювати оригінальні художні образи.

Тож, активний розвиток художнього бачення у здобувачів графічної освіти збагатить їх сприйняття світу, стимулює образне мислення, розширить творчі можливості, сформує свідоме і чуттєве сприймання мистецьких творів. І починати цей розвиток необхідно на початковій стадії навчання.

Фізіологічні та психологічні основи специфічного бачення майбутнього графіка закладаються на першому курсі в процесі вивчення фахових дисциплін, в тому числі і на «Композиції» в процесі роботи над творчими практичними завданнями, мета яких забезпечити засвоєння основних закономірностей і принципів побудови композиції та художньо-графічних засобів її виразності.

Оволодіння професійною мовою художника, його творчим баченням починається з практичного дослідження категорій, пов'язаних з формоутворенням, як засобом втілення композиційної ідеї. І тут ми стикаємося з проблемою емоційного та асоціативно-образного сприймання ліній, форм і простору. Працюючи графічними матеріалами на аркуші, або створюючи

форми на екрані планшета, недосвідчений майбутній художник відчуває нестачу практичного і чуттєвого досвіду для створення такої художньої форми, що є водночас і естетичною і має відповідний творчому задуму активний емоційний вплив на глядача.

Змінити у студентів-початківців константність сприймання форм і простору допомагають пропедевтичні вправи по практичному засвоєнню таких композиційних термінів, як: конфігурація плями (характер абрису, силуету), вагові характеристики форми (легкі, важкі), об'єм, фактура, тон, контраст, нюанс та інші. Простим і дієвим інструментом для виконання цих вправ, може стати фотографія. Виконання завдань за допомогою технічного пристрою допоможе здобувачам уважніше та інакше подивитись на оточуючий світ, на об'єкти, що знаходяться навколо, зрозуміти їх сутність, особливість і психоемоційні характеристики форми, проникнутися їх образністю та естетикою.

Таке фотографічне вправляння не просто урізноманітнить навчальний процес. Воно спонукатиме здобувачів активно і творчо досліджувати явища формоутворення починаючи з базових понять і завершуючи складними і оригінальними композиційними рішеннями.

Реалізація такого підходу до формування художнього бачення майбутніх графіків, має відбуватися через опанування графічних засобів виразності, таких як лінія та силует, емоційні характеристики яких надзвичайно виразні. Це дасть можливість ускладнити завдання, що стоїть перед здобувачем художньої освіти. Необхідно не просто сфотографувати об'єкт, що відповідає заданим образним характеристикам (наприклад: «пластичний», «ажурний», «тендітний» чи «кремезний»), а й пошукати або організувати необхідне контражурне освітлення для об'єктів, або ж фотографувати їх тіні на різних поверхнях. Композиційні вимоги до завдання потребують пошуку такої точки зору або ракурсу, де в кадрі не буде випадкових об'єктів, а самі об'єкти будуть естетичними. Вимоги творчого підходу до завдання спонукатимуть проявляти

креативність і фантазію в процесі його виконання, шукати оригінальні нестандартні рішення, що може перетворити навчання на своєрідну, сповнену експериментів гру.

Глибшому розумінню образності предметного світу, більш усвідомленому і вдумливому пошуку об'єктів для фотографування сприяють завдання на графічне передавання протилежних понять, наприклад: легкий-важкий, граційний-незграбний, гладкий-кошлатий чи колючий та інші. Під час пошуку форм для виконання цих завдань майбутні художники починають глибше розуміти навколишній світ, бачити його через призму мистецтва, набувають навичок образотворення, чуттєвого сприйняття матеріальної форми, розвивають своє художнє бачення, що стане незамінним у професійному зростанні.

Отже, система навчально-творчих завдань, що виконуються за допомогою технічного пристрою та продумані й деталізовані вимоги до їх виконання вимагатимуть від здобувачів художньо-графічної освіти не механічного фотографування випадкових матеріальних об'єктів, а глибинного розуміння образної природи форм, їх внутрішньої динаміки та особливостей психоемоційного впливу на людину. В процесі вирішення образних задач у студентів відбуватиметься суттєва перебудова початкової бази сприйняття навколишнього, долатиметься буденне, повсякденне, нерозвинене бачення предметного середовища, константність його сприйняття, що є першим кроком до професійної постановки ока, до розвитку художнього бачення світу.

Література

1. Варій М.Й. Загальна психологія: навчальний посібник / 2-е видан., випр. і доп. Київ. «Центр учбової літератури». 2007. 968 с.

2. Григор'єва В.Б., Білгородська О.Є., Недошитко О.М., Кучеренко К.П. Основи формальної композиції. Одеса, 2022. 108 с.

3. Орлова О. Художнє сприйняття: теорія і методика. Полтава. 2013. 177 с.

4. Шалварова К.С. Теоретико-методичні основи розвитку живописного бачення майбутніх художників-педагогів на початкових етапах навчання. *Monograph 26. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach*. 2019. С. 97-104.

5. Шевнюк О. Л. Словник термінів образотворчого мистецтва. Київ. 2013. 97 с.

ПРИКЛАДНА ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «НАРИСНА ГЕОМЕТРІЯ І КРЕСЛЕННЯ»

Олена Шатова

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Київ, Україна

Анотація: *Сьогодні технологічна освіта вимагає інтеграції цифрових технологій у викладання навчальних дисциплін, зокрема «Нарисної геометрії і креслення», з метою підвищення ефективності процесу навчання та розвитку необхідних сучасних компетентностей у майбутніх викладачів технологій. Розглядаються ключові аспекти прикладної цифровізації, зокрема використання САПР та віртуальних лабораторій. Акцентується увага на необхідності адаптації освітніх програм до вимог сучасного ринку праці.*

Ключові слова: *Нарисна геометрія, креслення, цифровізація, CAD, 3D-моделювання, проєктне навчання, Індустрія 4.0, технологічна освіта.*

Сучасна технологічна освіта потребує докорінного оновлення методологічних підходів, що зумовлено розвитком цифрових технологій та вимогами сучасного ринку праці. У цьому контексті нарисна геометрія і креслення залишаються фундаментальною дисципліною для формування просторового мислення, проте традиційні методи її викладання потребують адаптації до сучасних умов.[2] Можна виділити таких українських науковців, які працюють у сфері цифровізації викладання нарисної геометрії та креслення: